

Ens cal(i)en pensadors valencians

Tres i Quatre publica el catorzè volum de la correspondència de l'intel·lectual Joan Fuster

**CORRESPONDÈNCIA
JOAN FUSTER 14:
LA GENERACIÓ
VALENCIANA DELS
SEIXANTA**
Joan Fuster

Curador: Juli Capella
Editorial:
Tres i Quatre
València, 2015
Pàgines: 632
Preu: 35 euros

És possible que tendim a pensar –o, més aviat, a imaginar– que els esdeveniments històrics que deixen petja es produeixen per casualitat, gairebé per inèrcia, com si una mena de fat inconcret ho determinés tot. Ara bé, en general, els fets, i per tant les realitats que conformen, no es donen per generació espontània, sinó perquè algú o altre ho empeny; perquè algú té el *propòsit* d'endegar-los. Un algú o altre que pot ésser col·lectiu però també individual.

Si encara hi ha qui dubta de qui fou l'impulsor de la reactivació dels sentiments nacionalistes al País Valencià, quan l'ombra atziaga i allargada del franquisme estava a punt d'anorrear-los, només ha de llegir el catorzè volum de la correspondència del gran Joan Fuster.

(Una correspondència –deixeu-m'ho dir entre parèntesi– que no tan sols prestigia per ella mateixa l'editorial Tres i Quatre, sinó tot el país que hi ha al darrere. Sense aquesta acurada i ineludible recuperació de les seves cartes, l'horitzó de les lletres catalanes seria molt més pobre; molt més esquitit. No sé pas quants exemplars en vendran, d'aquest esplèndid epistolari –molt em temo que molts menys que no seria lògic i desitjable...– però, des de la meua modesta posició no puc més que felicitar-los de tot cor, i encoratjar-los que, tanmateix, segueixin amb la mateixa empena i professionalitat que fins ara. Pots ser no obtindran una plaça al cel, però a l'Olimp del paradís de les biblioteques ben cert que sí!)

Com molt bé assenyala Antoni Furió al pròleg, aquest volum és crucial, atès que “ens transporta –com a espectadors privi-

legiats– a alguns dels moments intensos del nostre passat recent, que dona les claus per entendre alguns dels capítols de la història del nostre país en els últims cinquanta anys”. Una història i present –i un probable futur– que serien, sens dubte, molt i molt diferents sense la influència del savi de Sueca damunt una colla d'universitaris dels anys 60: Lluís Vicent Aracil, Màrius Garcia Bonafé, Jaume Pérez Montaner, Joan Francesc Mira, Vicent Àlvarez, Ricard Pérez Casado, Lluís Alpera, Emili Rodríguez, Antoni Seva i Vicent Pitarch.

Fuster i el País Valencià

Sense la insistència, l'orientació i l'acompanyament fusterià –“Jo, almenys, em considero una mica deixeble vostre”, reconeix Pitarch– el desvetllament nacional i, sobretot, espiritual d'aquest tan entranyable i castigat territori que uns quants s'entesten a seguir maltractant, negant-li fins i tot la denominació de País Valencià, no hauria estat possible.

Entre d'altres raons, per una d'oportunitat, si no s'hagués intentat llavors, segurament ja no s'hi hauria estat a temps. Circumstància que l'assagista, tal com li comenta a Aracil en una carta de setembre del 1962, no podia tenir ni més clara ni més present: “Crec que hem de fer un esforç –a vegades tinc la sensació que ja és l'últim esforç ‘possible’– per evitar que el procés de disgregació nacional del nostre poble es faça irreversible. Ara encara tenim unes relatives probabilitats de sortir de l'*impasse*: les tindran els nostres fills?”

Un esforç de recuperació i de regeneració –de fet, de *restitució* a la seva condició prefranquista– que té, per damunt de tot,

un component cultural, amb la llengua com a eix central i bàsic: “La fidelitat a la llengua [...] és, per a la gent d'ací, una decisió d'ordre moral i polític.” Moral, perquè mantenir-s'hi fidel “comporta sacrificis evidents”, ja que no únicament tanca totes les portes interiors, a causa de la prohibició del seu ús públic, sinó, també, exteriors: al contrari del que succeeix amb les publicacions en espanyol, les excepcionals que s'editen en català no tenen cap repercussió fora de les fronteres.

I política, perquè aquest tan adient epistolari posa de manifest que ja a inicis dels anys seixanta l'escriptor tenia present i molt present aquell principi que definí tan perfectament en un dels seus més coneguts aforismes: “Tota política que no fem

Li ho remarca Vicent Àlvarez en una carta d'agost del 1963: "Tinc la impressió que tu també vols caminar massa ràpidament i que ens demanes que deixem de fer coses que són pròpies de la nostra edat. No es pot oblidar que tenim encara vint anys."

Segurament és per aquesta raó, coneixedor de les flaqueces de la joventut, com a gat vell que era –"La diferència d'anys entre vosaltres i jo és, sens dubte, un factor important"–, que recorregué a argücies per motivar-los, per evitar que es fessin enrere o s'eximissin de la responsabilitat que ell els volia atorgar. Verbigràcia, anomenar-los "ballarines" per desvelar el seu orgull, per fer-los reaccionar, perquè era conscient que es tractava d'una situació crítica –"si les [coses] no les feu vosaltres, ara, no les farà ningú, ni ara ni mai".

I, per tant, tenia clar que no era el moment de contemplacions ni de bones paraules, que calia respondre a la furibunda ofensiva provinciana –i provincianista: "el provincianisme obtús i mediocre"– dels anticatalanistes i fer-ho amb rapidesa i amb rigor, perquè no era que s'hi juguessin *molt*, era que s'ho jugaven *tot*: el seu ès-

Juli Capella ha estat el curador del volum

ser-en-el-món. I això ho van acabar entenent i, el que és molt més fonamental, acceptant tots ells: "Actualment pense que, després d'acabar els estudis, és el moment més adequat i oportú per a imposar-nos, individualment i col·lectivament, més seriositat, i per a deixar el joc."

I el primer pas, en aquest ambiciós i exigent camí implicava trencar amb el cercle viciós del conformisme, de l'*a-mi-ja-mès-tà-bé*, de l'*i-què-vols-què-hi-faci-jo?*, de l'anyellisme: "Jo sospito que, en aquest país, i des de sempre, hi ha hagut una mena d'aprensió general davant de qualsevol idea. [...] Jo no sóc un filòsof [...], però he intentat d'alguna manera contribuir a l'exercici de pensar, que, ai!, la gent no practica", comenta el suecà a Antoni Seva; "Crec que una de les coses que cal fer en aquest país és descafrar la gent", afirma.

Si a una tal voluntat d'ajudar a pensar, de contribuir, en la mesura de les possibilitats de cadascun d'ells, a augmentar el bagatge cultural dels seus compatriotes hi donà un cop de mà, com diu molt bé Juli Capella, el curador del volum, "l'ansietat o l'aspiració per 'superar' –o per transcendir– Joan Fuster", millor que millor: tot això que tenim guanyat! Perquè "l'èxit de la generació valenciana dels seixanta és, vulguen que no els seus detractors, 'l'èxit' també de Joan Fuster". *

nosaltres serà feta contra nosaltres." El que no fessin ells, traient les forces i el temps d'allí on bonament poguessin, no només no ho faria ningú més, sinó que permetria als que no tenien altre objectiu que desvalencianar el País Valencià –perquè, no ens enganyem, aquests no lluitaven fer defensar la seva cultura de l'imperialisme català, sinó que la lliuraven, captiva i desarmada, a peus de la castellana– sortir-se amb la seva: "L'assimilació prossegueix encara que la gent cante *Diguem no*."

Fou per això que Fuster convertí la incentivació dels joves de la *generació dels seixanta* en una de les seves més cabdals lletres de batalla, exigint-los molt més que, en unes altres condicions, no tan extremes, no tan desesperades, no hauria gosat.

FRASES

"No sóc un pessimista sistemàtic"

"La peresa intel·lectual també és un defecte fotut"

"L'essencial és la llengua: que el poble s'acostume a llegir en el propi idioma, a sentir-lo per la ràdio, a fer-ne una consciència"

"La censura sol tenir una certa animositat al piu"

"Estic una mica fatigat de sentir-me 'vist', exclusivament, com el valencià per antonomàsia"

"Jo no sóc un filòsof, gràcies a Déu"

"En matèria de cèntims els valencians 'són' bastant més fills-de-puta que els del Principat, a pesar de la fama proverbial"

Dues imatges de Joan Fuster, amb les ulleres i el seu característic bigoti
ARXIU

U

Un dels aforismes més coneguts de Fuster és sens dubte: "Tota política que no fem nosaltres serà feta contra nosaltres"

Reportatge